

SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

VYBRANÁ

TÉMATA

Priority finského předsednictví

Aktuální stav procesu rozšiřování EU

(4/2006)

Mgr. Václav Štěřba

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH

OBSAH.....	2
<u>1. PRIORITY FINSKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ</u>	3
1.1. DEFINICE PRIORITY V KONCEPČNÍCH DOKUMENTECH A OČEKÁVANÉ UDÁLOSTI BĚHEM FINSKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ.....	3
1.1.1. <i>Průřezová témata</i>	3
1.1.2. <i>Dílčí politiky</i>	5
1.2. ZASEDÁNÍ RADY EU BĚHEM FINSKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ	8
1.3. PARLAMENTNÍ AKTIVITY	9
1.4. JEDNÁNÍ O PRIORITYCH FINSKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ V EVROPSKÉM PARLAMENTU	9
1.5. JEDNÁNÍ O PRIORITYCH FINSKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ V RADĚ EU	9
1.6. ČESKÁ REPUBLIKA A FINSKÉ PRIORITY	10
<u>2. AKTUÁLNÍ STAV PROCESU ROZŠÍŘOVÁNÍ EU</u>	11
2.1. ZÁKLADNÍ POJMY	11
2.2. OBECNÉ PERSPEKTIVY DALŠÍHO ROZŠÍŘOVÁNÍ	11
2.3. PŘÍSTUPJÍCÍ ZEMĚ – BULHARSKO A RUMUNSKO.....	12
2.4. PŘÍSTUPOVÉ ROZHOVORY S CHORVATSKEM A TURECKEM	13
2.5. EU A ZEMĚ ZÁPADNÍHO BALKÁNU	14

1. PRIORITY FINSKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ

V období od 1.července do 31.prosince 2006 Finsko předsedá Radě Evropské unie a Evropské radě. Před Finskem funkci předsednictví vykonávalo Rakousko, po Finsku nastoupí Německo (Česká republika bude předsedat unii v prvním pololetí 2009).

Během svého období bude Finsko předsedat celkem 28 zasedáním Rady ministrů v devíti různých formacích (viz níže), zorganizuje neformální setkání Hlav států a vlád (Lahti 20. října 2006) a v prosinci setkání Evropské rady v Bruselu. Finsko bude též předsedat více než 3000 setkáním na různých úrovních Rady, počínaje pracovními skupinami.

Obecně platí, že zhruba 85-90% agendy přebírá předsednický stát od předsednictví předcházejících – tedy pouze zhruba z 10% je zde prostor pro témata vlastní. Nicméně, i v rámci oněch 85-90% procent si každý předsednický stát může vybrat určité body agendy do nichž investuje více úsilí než do bodů jiných.

Každý předsednický stát tak vždy na začátku svého období prezentuje své předsednické priority, přičemž dvě či tři z nich bývají označeny za zásadní (v případě Rakouska to byly budoucnost EU, Lisabonská strategie a politika vůči západnímu Balkánu), podle splnění těchto hlavních priorit pak bývá předsednictví hodnoceno.

1.1. Definice priorit v koncepčních dokumentech a očekávané události během finského předsednictví

Výchozími koncepčními dokumenty pro finské předsednictví jsou *Víceletý strategický program pro období 2004-2006* ([15896/03](#)) a *Operační program Rady pro rok 2006* ([16065/05](#)). Vzhledem k vývoji v průběhu roku 2005 (odmítnutí ústavní smlouvy, přehodnocení dalšího rozšiřování atd.) a ke spíše solitérnímu jednání rakouského předsednictví pozbyly oba výše zmíněné dokumenty velkou část své relevance. Hlavní pozornost je tedy třeba věnovat programovému předsednictví finské vlády, které bylo 21.6. prezentováno finskému parlamentu, 5.7. Evropskému parlamentu a 17.7. Radě pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy (celé znění projevu pro finský parlament viz [ZDE](#)). Programově závazné jsou pro finské předsednictví též závěry Evropské rady z 15. a 16.6. 2006, které vytyčují prioritní kroky pro jednotlivé oblasti unijních aktivit. (Tyto závěry viz [10633/06](#)).

1.1.1. Průřezová témata

Budoucnost Evropské unie:

Evropská rada se na svém zasedání ve dnech 15. a 16.6. 2006 shodla na tzv. dvojím přístupu (twin-track) k budoucnosti EU. Na jedné straně bude pokračovat období reflexe k návrhu ústavní smlouvy, k tomuto tématu bude v průběhu první poloviny

roku 2007 (německé předsednictví) vypracována zpráva, kterou projedná Evropská rada. V této souvislosti by také 25.3. 2007 (50 let výročí Římských smluv) měla být v Berlíně přijata politická deklarace nejvyšších představitelů členských států EU, ve které by měly být zdůrazněny evropské hodnoty a ambice do budoucna. Na straně druhé by období reflexe mělo být doplněno o realizaci reformních kroků, které jsou možné v rámci stávajících smluv.

Finské předsednictví se chce zaměřit především na zvýšení účinnosti unijních zahraničních aktivit, zlepšení rozhodovacího procesu v oblastech policejní a soudní spolupráce a zvýšení transparentnosti jednání Rady. Finsko nicméně nezavírá oči ani před tématem Evropské ústavní smlouvy, během svého předsednického období plánuje její ratifikaci parlamentem.

Rozšíření:

Během finského předsednictví bude učiněno rozhodnutí, zda odložit datum vstupu Bulharska a Rumunska do EU o jeden rok či nikoli. Budou také pokračovat přístupové rozhovory s Chorvatskem a Tureckem, přičemž především v případě Turecka lze očekávat vyhrocení vzájemných vztahů.¹ Na rok 2006 byla též naplánována obecnější diskuse k budoucnosti procesu rozšíření. Vzhledem k tomu, že za rakouského předsednictví k této diskusi nedošlo, její iniciace nyní spočívá na předsednictví finském. Finsko hodlá vést tuto diskusi na základě Sdělení Evropské komise k procesu rozšíření, které Komise předkládá Radě EU a Evropskému parlamentu každý rok v říjnu/listopadu. Tento rok bylo navíc Komisi Evropskou radou uloženo vypracování definice absorpční kapacity EU (tzv. čtvrté kodaňské kritérium).

Zlepšení právní úpravy (Better regulation):

Finsko hodlá aktivně pokračovat v iniciativě známé jako better regulation. Finsko bude usilovat o to, aby Rada pečlivěji pracovala s hodnoceními hospodářských, sociálních a environmentálních dopadů jednotlivých návrhů aktů, které společně s těmito návrhy předkládá Evropská komise. Prostudování těchto hodnocení by mělo Radě pomoci rozhodnout zda je přijetí těchto nových právních aktů skutečně zapotřebí. Finsko bude usilovat o celkové zjednodušení právního systému EU a o snížení celkové administrativní zátěže.

Transparentnost:

Finsko se zaměří na ještě větší otevřenost jednání Rady. Zveřejňování se bude týkat jednání Rady o rozhodnutích činěných v rámci tzv. spolurozhodovací procedury. Otevřenosti chce předsednictví dosáhnout též aktivní komunikací unijních aktivit, např. přehlednými webovými stránkami a zajištěním internetového vysílání ze zasedání Rady. (prvně byla na webu vysílána Rada Ecofin 11.7.2006).

¹ Blíže k současnému stavu v procesu rozšíření viz další téma na str. 11.

1.1.2. Dílčí politiky

Konkurenceschopnost:

Finsko považuje za svou prioritu pracovat na odstraňování zbylých překážek na vnitřním trhu, to se týká především trhu se službami. Finsko bude usilovat o definitivní přijetí směrnice o službách.

Pro konkurenceschopnost EU je též důležitý výzkum a vývoj. S ohledem na připravovanou zprávu o dalších možnostech výzkumu a vývoje, Finsko by do konce roku 2006 chtělo přijmout doporučení k další politice v této oblasti. Během finského předsednictví bude také přijato rozhodnutí o sedmém rámcovém programu pro výzkum (Seventh Research Framework Programme).

Hospodářská a měnová politika:

Na podzim má proběhnout první přezkum k implementaci Lisabonské strategie na národních úrovních. Rada již také rozhodla (11.7.) o splnění konvergenčních kritérií Slovinskem, které se tedy k 1.1. 2007 stane členem eurozóny. Finské předsednictví dále plánuje pokračovat v reformě DPH a v oblasti přímých daní harmonizovat daňový základ pro daň z příjmu právnických osob. Finsko má též zájem na zvýšení minimální sazby spotřební daně u alkoholu v celé EU. Práce bude dále probíhat na implementaci akčního plánu k finančním službám a na návrhu směrnice o platbách. Na podzim 2006 se uskuteční reforma politiky Evropské investiční banky.

Doprava:

V oblasti dopravy převezme Finsko „dossiers“ od rakouského předsednictví, především dohody se třetími zeměmi týkající se letecké přepravy (přelety Sibíře), třetí železniční balíček či třetí balíček k námořní bezpečnosti. Další práce budou probíhat na zprovoznování navigačního systému Galileo.

Elektronická komunikace:

Za svoji prioritu označuje Finsko bezpečnost evropských elektronických sítí. Během jeho předsednictví se Rada bude zabývat implementací strategie pro zvýšení bezpečnosti evropských sítí a přijme i příslušná rozhodnutí. Finsko se také chce zasadit za co nejrychlejší přijetí Nařízení k výši poplatků za roaming.

Energetika:

Rozvoj energetické politiky EU si finské předsednictví staví jako jednu ze svých hlavních priorit. Na jarním summitu (2007) Evropské rady má být přijata strategie EU pro energetickou politiku a Finsko bude během svého předsednického období aktivně pracovat na její přípravě. Ve vztahu k energetické politice, Finsko se hodlá zaměřit na vztahy se třetími zeměmi, vnitřní trh EU s elektřinou a plynem, efektivním využíváním energií a využitím obnovitelných zdrojů.

Během svého předsednictví se Finsko specificky zaměří na rozvoj dialogu s Ruskem, např. by mohlo vícekrát proběhnout setkání na úrovni Stálé rady partnerství (v rámci Dohody o partnerství a spolupráci) k energetickým tématům.

Zaměstnanost, sociální politika a zdravotnictví:

Během svého předsednictví hodlá Finsko především pokročit v debatě o vyváženosti mezi flexibilitou a bezpečností v zaměstnání. Evropská komise pak během tohoto půlroku předloží Radě Zelenou knihu k budoucnosti pracovního práva v EU.

Finsko se bude dále zabývat implementací Paktu pro rovnost žen a mužů a bude chtít finalizovat dohodu o založení Evropského institutu pro rovnost žen a mužů (např. kde bude institut sídlit). Do konce roku 2006 by Finsko chtělo dosáhnout shody o konečné podobě směrnice o pracovní době. Finsko také podporuje vytvoření Evropského globalizačního fondu k 1.1. 2007.

Vzdělávání a kultura:

Záměrem Finska je dokončit práci na ustavení víceletých programů (Akční program celoživotního vzdělávání, Kultura 2007, Media 2007, Mladí v akci a „Občané pro Evropu“), tak aby tyto byly plně operační od začátku roku 2007.

Předsednictví se bude zabývat iniciativou Komise na zřízení Evropského technologického institutu, který by měl zlepšit spolupráci mezi evropskými univerzitami a mezi univerzitami a byznysem. Na podzim má také Komise předložit doporučení k vytvoření celoevropského rámce pro uznávání kvalifikací. Nakonec se bude finské předsednictví věnovat přípravám na ratifikaci Konvence UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů (přijata na podzim 2005) na úrovni ES i ve členských státech.

Životní prostředí:

Jedním z klíčových témat jsou pro finské předsednictví změny klimatu, zejména pak otázka jaký nový režim přijmout po roce 2012, kdy vyprší Kjótský závazek. Této otázce se Finsko bude věnovat na mezinárodní úrovni, zejména v rámci schůzek smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu a Kjótského protokolu.

Během finského předsednictví dále proběhne vyhodnocení systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů (podle příslušné směrnice). Dalším tématem, kterým se Finsko chce zabývat, je biologická rozmanitost.

Během finského předsednictví začne evropská komise předkládat návrhy legislativních aktů pro implementaci tématických strategií v oblasti životního prostředí (kvalita ovzduší, recyklace odpadu, udržitelné využívání přírodních zdrojů, mořské prostředí, ochrana půdy, udržitelné používání pesticidů).

Zemědělství a rybolov:

Během finského předsednictví budou diskutovány reformy vinného sektoru a reforma organizace trhu s banány. Další diskutované návrhy se budou týkat legislativy spojené

s nápoji s vysokým obsahem alkoholu a legislativy týkající se organického zemědělství. Rada se též bude zabývat otázkou obnovitelných zdrojů energie v rámci společné zemědělské politiky (Akční plán pro biomasu).

Prostor svobody, bezpečnosti a práva:

Během finského předsednictví bude nastartována debata k dalšímu rozvoji azylového systému (na jaře 2007 má Komise předložit Zelenou knihu k Evropskému azylovému systému, který by měl být hotov do konce roku 2010). V této souvislosti se finské předsednictví bude věnovat tématům spojeným s legální i nelegální migrací. Cílem je přijetí závěrů Rady k další politice EU vůči nelegální migraci. Předsednictví se bude dále věnovat problematice rozšiřování Schengenského prostoru (plánováno na přelom října a listopadu 2007).

V boji proti organizovanému zločinu a terorismu, hodlá Finsko zefektivnit výměnu informací mezi policejními a soudními složkami členských států, a to podle tzv. principu dostupnosti (např. policejní složky budou poskytovat informace svým partnerům v EU, tak jak je poskytují úřadům ve své vlastní zemi).

Zahraniční politika:

Za klíčové téma považuje Finsko vztahy se západním Balkánem, Unie se bude muset zabývat otázkou budoucího statusu Kosova a zvážit své další aktivity v této oblasti (vojenská či civilní mise, dohled nad dalším vývojem).

Dalším významným tématem budou vztahy EU s Ruskem. 24. listopadu 2006 se uskuteční summit EU-Rusko a na ministerské úrovni by mělo proběhnout několik setkání Stálé rady partnerství. S ohledem na vypršení Smlouvy o partnerství a spolupráci mezi EU a Ruskem v roce 2007, je finským cílem schválit do konce roku 2006 negociační mandát pro Komisi, tak aby na Helsinském summitu s Ruskem mohlo být rozhodnuto o zahájení (někdy v průběhu roku 2007) oficiálních jednání o nové smluvní úpravě vzájemných vztahů. Zvláštní zájem na prohloubení vztahu s Ruskem demonstruje Finsko pozváním ruského prezidenta na neformální říjnové setkání hlav států a vlád EU v Lahti.

Ke konci roku 2006 vyprší druhá strategie k tzv. Severní dimenzi. Vzhledem k dřívějšímu rozhodnutí o přetransformování Severní dimenze EU na společnou politiku EU, Ruska, Norska a Islandu k rozvoji severských oblastí, Finsko by rádo dokončilo přípravu rámcového dokumentu pro tuto politiku během svého předsednického období, tak aby tento dokument mohl být předložen k politickému schválení na summitu EU-Rusko.

Pokud jde o bezpečnostní politiku, předsednictví bude vést již probíhající vojenské a civilní operace, bude pokračovat v naplňování Hlavního cíle 2010 a Civilního hlavního cíle 2008. K 1.1. 2007 by měly být plně operační unijní síly rychlé reakce.

Během svého předsednictví bude Finsko pokračovat v implementaci Evropské politiky sousedství, jakož i ve spolupráci s dalšími třetími partnery. V rámci vnějších vztahů EU chce Finsko především zdůrazňovat politiku lidských práv.

1.2. Zasedání Rady EU během finského předsednictví

Na zasedání výboru stálých zástupců již došlo ke shodě na harmonogramu zasedání Rady během finského předsednictví Relevantní dokumenty viz zde – [10997/06](#) a [10998/06](#). Rada bude zasedat v celkem devíti formacích, u třech „významnějších“ formací se předběžně počítá s touto agendou:

Rada pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy (GAERC)

Dny zasedání: 17.-18.7., 14.-15.9., 16.-17.10., 13.-14.11., 11.-12.12.

Hlavní body agendy: Rozšíření, západní Balkán, Súdán, Konžská demokratická republika, Blízkovýchodní mírový proces, Irák, Írán, vztahy s Ruskem, příprava summitu EU-Ukrajina, summitu EU-ASEM, strategie EU pro Afriku, rozvojová politika a efektivita vnějších aktivit, témata bezpečnostní a obranné politiky (vojenské prostředky, vojenské a civilní mise, Evropská obranná agentura), další rozvoj vztahů s partnery v rámci Evropské politiky sousedství.

Rada pro hospodářství a finance (ECOFIN)

Dny zasedání: 11.7., 14.7., 10.10., 7.11., 21.11., 28.11.

Hlavní body agendy: Implementace Paktu stability a růstu, rozhodnutí o přijímání do eurozóny, politika Evropské investiční banky, příprava rozpočtu, „better regulation“, udržitelnost veřejných financí, daně, sada směrnic k finančním službám.

Rada pro justici a vnětro

Dny zasedání: 24.7., 5.-6.10., 4.-5.12.

Hlavní body agendy: Implementace Haagského programu, politiky vůči legální a ilegální migraci, situace v oblastech Středomoří a Afriky ve vztahu k migraci, boj proti organizovanému zločinu, Schengen a schengenský informační systém, vízová politika, spolupráce v soudní a policejní oblasti, provádění strategie boje proti terorismu.

Zbýlými šesti formacemi Rady jsou následující:

Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdravotnictví a ochranu spotřebitele - 30.11. – 1.12.

Rada pro konkurenceschopnost (vnitřní trh, průmysl, výzkum) – 25.9., 4.-5.12.

Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku – 12.10., 23.11., 11-12.12.

Rada pro zemědělství a rybolov – 18.7., 18.9., 24-25.10., 20-21.11., 19-21.12.

Rada pro životní prostředí – 23.10., 18.12.

Rada pro vzdělávání, mládež a kulturu – 13-14.11.

Předběžné body agendy zasedání Rady v těchto šesti formacích viz zde – [10997/06](#)

1.3. Parlamentní aktivity²

Na výkonu finského předsednictví se podílí též finský parlament. Během uplynulého roku aktivně zasahoval do příprav priorit finské vlády a do značné míry se mu podařilo ovlivnit jejich konečnou podobu. Parlamentní kontrola vlády v evropských záležitostech bezesporu bude intenzivně probíhat i v následujících šesti měsících.

Na předsednictví se parlament nebude podílet pouze prostřednictvím kontroly vlády, ale také vlastní parlamentní diplomacií. Během tohoto období bude organizovat více mezinárodních setkání a konferencí než obvykle. Např.:

- 11.9. (Helsinky): Schůzka předsednictva COSAC³.
- 28.-29.9. (Helsinky): Schůzka předsedů výborů pro zahraniční záležitosti a rozvojovou spolupráci.
- 20.10. (Helsinky): Schůzka předsedů výborů pro obranu.
- 12.-13.10. (Helsinky): Schůzka předsedů zemědělských výborů.
- 31.10. – 1.11. (Helsinky): schůzka předsedů výborů pro rovné příležitosti.
- 20.-21.11. (Helsinky) XXXVI. zasedání COSAC.

1.4. Jednání o prioritách finského předsednictví v Evropském parlamentu

Priority finského předsednictví Evropské unie, europoslancům představil europoslancům dne 5.7. 2006 ministerský předseda Matti Vanhanen. Helsinky se podle jeho slov chtějí mj. zaměřit na budoucnost Evropy, konkurenceschopnost, vnější vztahy EU, revizi Haagského programu a na zvýšení transparentnosti a efektivnosti rozhodování.

Projev Mattiho Vanhanena byl spíše pozitivně přijat frakcemi Evropské lidové strany, Strany evropských socialistů a Aliance liberálů a demokratů pro Evropu. Naopak jednoznačně v negativním duchu vystoupili představitelé frakce Zelených, Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice a Nezávislých/Demokratů. Podrobně k projevu ministerského předsedy a vyjádřením europoslanců viz tiskové zpravodajství Evropského parlamentu ([Zde ke stažení](#)).

1.5. Jednání o prioritách finského předsednictví v Radě EU

Rada Evropské unie pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy (GAERC) se prioritami finského předsednictví bude zabývat na svém zasedání ve dnech 17. a 18. 7. 2006. Priority bude prezentovat nový předseda GAERC, finský ministr zahraničí Erkki Tuomioja.

² Podrobněji k zapojení parlamentu do předsednictví viz Informační podklad PI č. 1.173. z července 2006.

³ Konference výborů pro evropské záležitosti parlamentů EU

1.6. Česká republika a finské priority

Podobně jako k předešlým předsednictvím, i k tomu současnému finskému připravuje česká vláda, koordinovaná v této věci ministerstvem zahraničních věcí (MZV), koncepční materiál „**Priority ČR v průběhu finského předsednictví v Radě EU (červenec – prosinec 2006)**“. Do 13.7. měly jednotlivé resorty vypracovat své hlavní priority pro nadcházející předsednictví a zaslat je na MZV, které dokument následně zkompletuje.

Další relevantní odkazy a zdroje:

- *Německé hodnocení rakouského předsednictví a očekávání od finského předsednictví.* TIC č.j.: 2343/2006, Berlín 30.6. 2006.
- *Die Europäische Union unter finnischer Präsidentschaft.* Deutscher Bundestag Wissenschaftliche Dienste, 33/06, 15.6. 2006. Ke stažení [ZDE](#).

2. AKTUÁLNÍ STAV PROCESU ROZŠIŘOVÁNÍ EU

2.1. Základní pojmy

Země, které jsou Evropské unii geograficky blízké a z nichž mnohé mají ambice stát se jejím členem lze z hlediska jejich vztahu k EU rozdělit do několika kategorií.

- Přistupující země: Bulharsko a Rumunsko. Mají již s Evropskou unií podepsány přístupové smlouvy, po jejichž ratifikaci ve všech členských státech se budou moci stát členy EU.
- Kandidátské země vedoucí jednání o přistoupení k EU: Chorvatsko a Turecko. Těmto zemím byl již dříve přidělen status kandidáta na členství a byly s nimi již zahájeny přístupové rozhovory.
- Kandidátské země: Makedonie. Rozhodnutím Evropské rady jí byl přidělen status kandidáta na členství. Zatím však nebylo rozhodnuto o zahájení přístupových rozhovorů.
- Země s evropskou perspektivou: Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá hora, Srbsko. Tyto země zatím nemají status kandidáta na členství v EU, nicméně podle rozhodnutí summitu v Thessalonikách (2003) „jejich budoucnost spočívá v Evropské unii“. Závěry tohoto summitu byly posléze opakovaně potvrzeny Evropskou radou.
- Země spadající do Evropské politiky sousedství: Maroko, Alžírsko, Tunisko, Libye, Egypt, Jordánsko, Libanon, Sýrie, Izrael, Palestinská samospráva, Ukrajina, Moldavsko, Gruzie, Arménie, Ázerbajdžán. Evropská politika sousedství se vztahuje na země, s nimiž chce unie udržovat blízké vztahy, avšak u kterých se nepředpokládá budoucí členství v EU.

2.2. Obecné perspektivy dalšího rozšiřování

9. listopadu 2005 předložila Komise balíček hodnotících zpráv k jednotlivým zemím a také sumarizující Sdělení: *2005 enlargement strategy paper – COM (2005) 561*. Popisuje zde aktuální stav procesu rozšíření. Na Aktuální je nyní oblast západního Balkánu a Turecko. Perspektiva budoucího členství žádné jiné země není zmíněna, naopak Komise zdůrazňuje, že schopnost EU absorbovat nové členy je jedním z hlavních kritérií pro jakékoli další budoucí rozšíření. Žádný ze současných kandidátů ani nemůže počítat se členstvím v EU, nebude-li bezpodmínečně splňovat všechny požadavky EU v oblasti kodaňských kritérií či přejímání unijního *acquis*. Dokumentem se později zabývala Rada EU i Evropská rada, které se s výstupy Komise ztotožnily.

Zatím poslední vyjádření Evropské rady (15.6.2006) zdůrazňuje, že Unie musí být při rozšiřování schopna dále politicky, finančně a institucionálně fungovat. Evropská rada zároveň vyzvala Evropskou komisi, „aby předložila zvláštní zprávu obsahující všechny

relevantní aspekty týkající se kritéria absorpční kapacity Unie současně s výroční zprávou o pokroku týkající se rozšiřování a předvstupního procesu.“ Na základě těchto dokumentů (které by Komise měla předložit do konce října) by v Radě a jejích orgánech měla proběhnout substantivní diskuse k budoucnosti dalšího rozšiřování EU. Vyvrcholením této diskuse bude přijetí závěrů na prosincové Evropské radě (14. a 15. 12. 2006).

Hodnocení pátého rozšíření ze strany Evropské komise

3. května publikovala Evropská komise [Sdělení KOM\(2006\) 200](#) s názvem „**Enlargement, Two Years After - An Economic Success**“. Cílem dokumentu je představit poslední rozšíření EU, v mnoha zemích vnímané spíše negativně, jako jednoznačný ekonomický úspěch. Nové členské státy zaznamenaly značný ekonomický růst, který šel ruku v ruce s makroekonomickou stabilitou. Vzrostla vzájemná obchodní výměna (např. podíl „10“ na dovozech „15“ stoupl z 8% na 13%), zvýšil se příliv zahraničních investic do nových členských států a ekonomiky těchto států se celkově dynamicky vyvíjely. Zároveň se rozhodně nepotvrdily obavy starých členských států z masivního odlivu zahraničních investic a pracovních míst do nových členských států. Také se nepotvrdily obavy z masivního přílivu pracovních sil.

2.3. Přistupující země – Bulharsko a Rumunsko

25. dubna 2005 podepsali představitelé Rumunska, Bulharska a členských států EU smlouvy o přistoupení těchto zemí. Budou-li tyto smlouvy ratifikovány ve všech 27 státech a nerozhodne-li Rada z důvodu neplnění přístupových podmínek o odložení jejich vstupu v platnost, Rumunsko a Bulharsko se k 1.1. 2007 stanou členy Evropské unie. 25.10.2005 předložila Evropská komise dlouho očekávané hodnotící zprávy k Bulharsku a Rumunsku. Komise nedoporučila odsunutí vstupu ani jedné ze zemí, nicméně identifikovala řadu nedostatků, které musí být co nejdříve napraveny. Další hodnotící zprávu pak Komise předložila v květnu roku 2006.

Zpráva Evropské komise (KOM(2006) 214)

16.5. 2006 představila Evropská komise balíček monitorovacích zpráv k připravenosti Bulharska a Rumunska na vstup do EU. Hodnotila pokrok dosažený oběma zeměmi od poslední souhrnné zprávy z října 2005. Evropská komise nedoporučila odložení členství ani jedné ze zemí, nicméně pro vstup do EU k 1.1.2007 musí být splněna ještě řada úkolů. V říjnu tohoto roku zhodnotí Komise v další zprávě, zda byly dané úkoly splněny. V zásadě tak bylo rozhodnutí o datu vstupu obou zemí odsunuto na podzim 2006.

U Bulharska přetrvávají obavy v plnění závazků u šesti oblastí: 1) funkční administrace a kontrolní systém v oblasti zemědělství, 2) zařízení na zpracování a sběr živočišných odpadů, 3) vyšetřování a stíhání sítí organizovaného zločinu, 4) implementace

protikorupčních zákonů, 5) implementace opatření v boji s praním špinavých peněz, 6) finanční kontrola strukturálních a kohezních fondů.

V případě Rumunska byly zdůrazněny čtyři oblasti: 1) platební agentury pro přímé platby v rámci společné zemědělské politiky, 2) funkční administrace a kontrolní systém v oblasti zemědělství, 3) zařízení na zpracování a sběr živočišných odpadů, 4) informační systémy administrace daní.

Ve zprávě Evropské komise je též zmíněna možnost aplikace tzv. malých ochranných klauzulí, kterými by byl Rumunsku a Bulharsku zamezen vstup do některých oblastí vnitřního trhu, v prostoru svobody, spravedlnosti a bezpečí nebo by mohlo být omezeno či zpožděno vyplácení z evropských fondů.

V říjnu či listopadu 2006 (nejpravděpodobněji na zasedání Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy ve dnech 13.-14. listopadu) budou muset členské státy na základě zprávy Komise rozhodnout o odložení vstupu Bulharska či Rumunska o jeden rok resp. zda aktivovat některé z malých ochranných klauzulí.

2.4. Přístupové rozhovory s Chorvatskem a Tureckem

Zahájení přístupových rozhovorů

S Chorvatskem a Tureckem byla zahájena přístupová jednání 3.10. 2005. U obou zemí bylo pokračování přístupových rozhovorů podmíněno pokračováním v plnění kodaňských (zejména politických) kritérií. V případě Turecka prosadilo Rakousko do negociačního mandátu EU ustanovení, že pokud nebude schopno přijmout závazky členství podle kodaňských kritérií, **včetně absorpční kapacity Evropské unie**, „musí být zajištěno, aby bylo Turecko svázáno s Unií co nejsilnějším poutem.“ Pojem tzv. privilegovaného partnerství se nakonec do oficiálních unijních dokumentů nedostal.

Turecku byly dále stanoveny podmínky související s řešením kyperského sporu. Do konce přístupových rozhovorů musí mezinárodně uznat Kyperskou republiku (není možné aby k EU přistoupil stát, který mezinárodně neuznává jednoho z jejích členů). Do konce roku 2006 musí také splnit závazky vyplývající z protokolu k celní unii kterou má uzavřenu s EU. Tento protokol rozšiřuje působnost celní unie i na nových deset členských států včetně Kypru (Turecko nyní odmítá pouštět kyperské lodě a letadla do svých přístavů resp. na svá letiště).

Průběh vyjednávání

Téměř po celý jeden rok probíhala jednání s Tureckem i Chorvatskem stejnou rychlostí. 12.6. 2006 se pak uskutečnily první přístupové konference, kde s oběma zeměmi byla provizorně uzavřena první negociační kapitola (č. 25: Věda a výzkum). Byť šlo o jednu z nejjednodušších kapitol, v rámci které se po kandidátských státech nepožaduje převzetí téměř žádného *acquis*, jednání se velmi protáhla a v případě Turecka nakonec ani nemuselo dojít k jejich úspěšnému završení. Uzavření kapitoly do

poslední chvíle blokoval Kypr, který poukazoval na neplnění přístupových podmínek ze strany Turecka (protokol k celní unii).

Poprvé se Chorvatsku podařilo „odskočit“ Turecku během jednání Výboru stálých zástupců 28.6. 2006, kdy (opět zejména zásluhou Kypru) se velvyslanci rozhodli nepožádat Turecko o jeho poziční dokument ke kapitole celní unie, zatímco Chorvatsko k jeho předložení vyzváno bylo. Zablokování jednání o kapitole celní unie bylo opět způsobeno tureckou nevlí ratifikovat protokol k celní unii.

Perspektivy do budoucna

Výše popsany vývoj naznačuje možnou krizi ve vztazích mezi EU a Tureckem během tohoto podzimu. Blíží se chvíle, kdy Unie bude muset zhodnotit, nakolik Turecko plní svůj závazek spočívající v implementaci Protokolu k celní unii – tedy zda začne pouštět kyperské lodě a letadla do svých přístavů a na letiště. Ratifikační proces příslušného dokumentu však ještě nebyl v tureckém parlamentu zahájen a s tím souvisí i vyjádření tureckých představitelů, kteří splnění zmíněné podmínky odmítají. Evropská komise má dále na podzim tohoto roku zveřejnit hodnotící zprávu k plnění politických kritérií ze strany Turecka. Podle současných informací z Komise ale Turecko ve svém programu politických reforem značně polevilo a dlouhodobě tak zůstávají neřešeny nedostatky v oblasti svobody projevu, náboženských a menšinových práv a působení armádních kruhů v politice.

Vzhledem k těmto skutečnostem čeká tento podzim Evropskou unii náročné politické rozhodnutí, jak dál s Tureckem, které neplní přístupové podmínky. Nelze vyloučit, že Unie se nakonec přikloní k zastavení přístupových rozhovorů s touto zemí.

Vztahy mezi EU a Chorvatskem lze naopak hodnotit jako standardní a vedoucí v blízké budoucnosti k přistoupení Chorvatska do EU. Liší se pouze odhady data vstupu. Zatímco optimističtí chorvatští představitelé ještě stále operují s rokem 2009, představitelé EU jsou v této otázce opatrnější a žádné datum neslibují.⁴

2.5. EU a země západního Balkánu⁵

Západní Balkán (ZB) je v posledních letech stále častěji předmětem jednání v institucích EU. Důvodem je především páté rozšíření, kterým se Unie této oblasti významně geograficky přiblížila a které do ní přivedlo řadu států (mezi něž patří i ČR), pro které je oblast ZB zahraničně-politickou prioritou. Ve dvou zemích ZB si též Unie vyzkoušela první vojenské a civilní mise svojí rozvíjející se bezpečnostní a obranné politiky a i dnes je zde touto svojí složkou přítomna (vojenská mise v Bosně, policejní mise v Bosně, policejní poradní tým v Makedonii).

⁴ Vezmeme-li v úvahu, že např. u České republiky uplynulo mezi zahájením přístupových rozhovorů a vstupem do EU více než šest let (březen 1998 – květen 2004), vstup Chorvatska lze odhadovat zhruba na roky 2011-2013, tak aby se Chorvatsko mohlo podílet na volbách do Evropského parlamentu v roce 2014 či aby s ním již mohla plně počítat finanční perspektiva pro období 2014-2020.

⁵ Zeměmi západního Balkánu jsou Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá hora, Makedonie a Srbsko a Černá hora. Patří mezi ně též Chorvatsko. To má však – co se týče vztahu s EU – před těmito zeměmi značný náskok.

Jádrem unijní politiky k ZB však zůstává tzv. **Stabilizační a asociační proces**, v rámci kterého EU poskytuje zemím ZB **finančně-technickou pomoc** (zejm. program CARDS – 4,6 miliard eur pro období 2000-2006), **preferenční obchodní režimy** (jednostranné zrušení cel a kvót), **Evropská partnerství** (obdoba přístupových partnerství, které měla Unie svého času se zeměmi střední a východní Evropy - SVE) a nabízí jim tzv. **Stabilizační a asociační dohody (SAD)** (obdoba asociačních dohod, které byly uzavírány se zeměmi SVE. Jedná se o praktickou přípravu na vstup do EU. Hlavním obsahem SAD je vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a danou zemí, postupné přejímání unijního acquis z její strany a ustavení spolupráce v řadě dalších otázek). Nedílnou součástí Stabilizačního a asociačního procesu je **perspektiva budoucího členství** v EU. Výměnou za všechny výše zmíněné výhody (především pak uzavření SAD) požaduje EU od zemí ZB politické reformy, regionální spolupráci těchto zemí a rovněž aktivní spolupráci s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii.

2.5.1 Stav jednání o Stabilizační a asociační dohodě

Albánie

Jednání o stabilizační a asociační dohodě (SAD) s Albánií (začala v roce 2003) byla formálně uzavřena podpisem dohody 12.6. 2006. Aby vstoupila v platnost, musí být nyní SAD ratifikována parlamenty všech 25 členských států a parlamentem Albánie. Dohoda obsahuje články k politickému dialogu, regionální spolupráci, k vytvoření zóny volného obchodu (do desíti let od vstupu dohody v platnost), k volnému pohybu pracovníků, svobodě usazování, službám atd. Plný text dohody má přes 550 stran – ke stažení zde: [8164/06](#).

Bosna a Hercegovina

S Bosnou a Hercegovinou (BaH) byla jednání o Stabilizační a asociační dohodě zahájena 25.11. 2005. Pokrok vedoucí k uzavření jednání spojuje Evropská unie s prováděním policejní reformy a konsolidací federálních struktur. Jedním z dalších velkých úkolů pro BaH je vytváření podmínek pro návrat vysídlených osob.

Černá Hora

21. května 2006 se v Černé Hoře uskutečnilo referendum o nezávislosti. Pro nezávislost Černé Hory se zde vyslovilo 55,5% voličů, 44,5% bylo proti. Referenda se zúčastnilo 86,5% registrovaných voličů. Nezávislost Černé Hory byla vyhlášena 3. června 2006, od té doby již byla tato země mezinárodně uznána prakticky všemi zeměmi světa včetně všech členských států EU.

Evropská komise jednala s Černou Horou o Stabilizační a asociační dohodě již v době před osamostatněním (v rámci jednání se Srbskem a Černou Horou jako celkem). Tato

jednání nyní budou pokračovat (optimistické odhady slibují uzavření dohody do konce roku 2006).

Makedonie

Makedonie byla první ze zemí západního Balkánu, která uzavřela s EU Stabilizační a asociační dohodu (9.3.2001), v březnu 2004 pak podala přihlášku ke členství v EU. 9.11. 2005 prezentovala Evropská komise své stanovisko k Makedonské žádosti ([COM \(2005\) 562 final](#)) a v tomto stanovisku doporučila Evropské radě udělit Makedonii status kandidátské země. Evropská rada se následně na svém zasedání 15. a 16.12.2005 rozhodla Makedonii tento kandidátský status udělit. Evropská rada však nestanovila termín, kdy by mohla začít přístupová jednání.

Srbsko

Do konce dubna 2006 mělo Srbsko (tehdy ještě s Černou Horou) ultimátum od EU, aby dopadlo a vydalo Mezinárodnímu trestnímu tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY) Ratka Mladiče. Srbsko tuto podmínku nesplnilo. Komisař EU pro rozšíření Olli Rehn v návaznosti na danou skutečnost a po setkání s generální prokurátorkou ICTY Carlou del Ponte oznámil, že po nesplnění podmínky plné spolupráce s ICTY ze strany Srbska s ním Unie zastavuje jednání o Stabilizační a asociační dohodě. Jak potvrdila zatím poslední Evropská rada (15.6. 2006), jednání se Srbskem mohou být okamžitě obnovena, jakmile bude dosaženo plné spolupráce s ICTY (vydání Mladiče).

Perspektivy zemí výše zmíněných zemí, zejm. co se týče rychlosti jejich přibližování k EU, nelze nyní přesně definovat. Členské státy EU samy nemají v této otázce úplně jasno. Obecná debata k budoucnosti procesu rozšíření, která je naplánována na finské předsednictví je především odrazem této nejistoty. Výstup této debaty se tak bude týkat hlavně zemí západního Balkánu, protože cílem debaty je mj. stanovit jasné podmínky pro každé další rozšíření, jak z hlediska připravenosti zemí usilujících o vstup, tak z hlediska připravenosti (absorpční kapacity) Evropské unie samotné.